

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΜΕΡΟΣ Β΄)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: **Δευτέρα, 21 Ιουνίου 2004
11.15 π.μ. – 12.45 μ.μ.**

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ (ΜΕΡΟΣ Β΄) ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (διάρκεια 1.30΄)
(Μονάδες 30)

Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις.

1(α). «*Η Αριάγνη τον κοιτούσε με τα μαύρα μάτια της και δεν έλεγε τίποτα.*

Μάτια που σε κοιτούνε και δε σαλεύουνε. Μάτια που μαλώνουνε. Η βροχή δυνάμωσε κι ο κόσμος σκοτείνιασε. Το παιδί με την προβιά. Θα του κόψει τουλάχιστο να χωθεί σε καμιά πόρτα για να μη βρέχεται; Αχ, παιδί μου Σταμάτη, αχ Καλλιόπη και Ουρανία, αχ κύρη τους εσύ που τους τα έμαθες αυτά. Γιατί γουμάρια; Γιατί κουρμπάτσι; Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζετε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά; Τρέμω. Θα 'θελα να μη ζω. Να μη δούνε τα μάτια μου. Θα έρθει μέρα. Βλέπω κόσμο να στριμώχνεται στις προκυμαίες με βουνά γύρω τους τις βαλίτσες και τους μπόγους και τα στρώματα. Και πίσω τους τάφοι γονιών, προγόνων, τάφοι μικρών παιδιών αφημένοι στο έλεος του Θεού. Δίχως καντήλι, δίχως έναν κουβά νερό να ξεδιψάσουν τα κόκαλά τους».

Στρ. Τσίρκα, Αριάγνη (απόσπασμα)

Τι προβλέπει η Αριάγνη στον εσωτερικό μονόλογό της και πού στηρίζει την πρόβλεψή της αυτή;

(μονάδες 3)

(β)(ι) *Μια ζωή που έζησες, την έζησες, δεν τη βρίσκεις αλλού. Γιατί την έζησες μέσα σε μυρουδιές, μέσα σε φώτα, μέσα σε ήλιους και βροχές, μέσα σ' ανθρώπους. Κι αυτά όλα θα μένουν πίσω σου και θα τ' αναζητάς. Θα τριγουρίζετε σαν άταφοι νεκροί που ζητούν ένα λάκκο να πέσουν μέσα να ξεκουραστούν.*

Στρ. Τσίρκα, Αριάγνη (απόσπασμα)

- (ii) Καινούριους τόπους δεν θα βρεις, δεν θα βρεις άλλες θάλασσες.
 Η πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους θα γυρνάς
 τους ίδιους. Και στες γειτονιές τες ίδιες θα γερνάς
 και μες στα ίδια σπίτια αυτά θ' ασπρίζεις.
 Πάντα στην πόλι αυτή θα φθάνεις. Για τα αλλού – μη ελπίζεις –
 δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό.
 Έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες εδώ
 στην κώχη τούτη τη μικρή, σ' όλην την γη την χάλασες.

Κ. Π. Καβάφη, «Πόλις» (απόσπασμα)

- (α) Πώς διαγράφεται η σχέση του ανθρώπου με το χώρο και το περιβάλλον του στα πιο πάνω παραθέματα;

(μονάδες 4)

2. Σας ξέρω, θα φανταστείτε πολύ καλά τα υπόλοιπα. Αλλά πρέπει να μάθετε ποιος μου διηγήθηκε αυτή την ιστορία. Είναι ένας Γάλλος παπάς. Μου 'λεγε: «Ντρέπομαι γι' αυτόν τον άνθρωπο και μ' ευχαριστεί να σκέφτομαι ότι ούτε ένας Γάλλος παπάς δεν θα 'χε δεχτεί να βάλει το Θεό του στην υπηρεσία του εγκλήματος». Ήταν αλήθεια. Απλώς, αυτός ο ιερέας σκεφτόταν σαν εσάς. Ακόμα και μέσα στην πίστη του το βρήκε φυσικό να υπηρετήσει τη χώρα του. Κι οι ίδιοι οι θεοί στον τόπο σας είναι στρατευμένοι. Είναι μαζί σας, όπως λέτε, αλλά με τη βία. Δε διακρίνετε πια τίποτε, δεν είσαστε παρά μια ορμή. Κι αγωνίζεστε τώρα με μόνα τα μέσα της τυφλής οργής, αφοσιωμένοι στα όπλα και στα βλήματα πίοτερο παρά στην τάξη των ιδεών, επιμένοντας πεισματικά στο να μπερδεύετε τα πάντα, να ακολουθείτε την έμμονη ιδέα σας. Εμείς ξεκινήσαμε από τη διανόηση και τους δισταγμούς της, ανίκανοι απέναντι στην οργή. Αλλά να που η περιπλάνηση τώρα τέλειωσε. Έφτασε ένα παιδί νεκρό, για να προσθέσουμε στη διανόηση την οργή και στο εξής είμαστε δυο ενάντια σ' έναν [...].

Α. Καμύ, «Γράμμα σ' ένα φίλο Γερμανό» (απόσπασμα)

- (α) Με αφορμή το απόσπασμα, να επισημάνετε τις διαφορετικές στάσεις των δυο ιερωμένων απέναντι στο βασικό επεισόδιο του κειμένου.

(μονάδες 3)

- (β) Πώς εκδηλώνεται στο απόσπασμα η στάση του συγγραφέα απέναντι στο ναζισμό;

(μονάδες 2)

- 3.(α) Στην εποχή μας όπως και σε περασμένες εποχές
 άλλοι είναι μέσα στη φωτιά κι άλλοι χειροκροτούνε.
 Ο ποιητής μοιράζεται στα δυο.

Τ. Σινόπουλου, «Ο καιόμενος» (απόσπασμα)

- (β) «Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων
έφτασε στη Σαλαμίνα
φρύαξε ο Ονήσιλος.
Άλλο δεν άντεξε.
Άρπαξε το καύκαλό του
και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου».

Π. Μηχανικού, «Ονήσιλος» (απόσπασμα)

Πώς διαφαίνεται στα πιο πάνω αποσπάσματα ο ρόλος του ποιητή (και του πνευματικού ανθρώπου γενικότερα) απέναντι στην εποχή του;
(μονάδες 4)

4. «Στην οδό Αιγύπτου – πρώτη πάροδος δεξιά
Τώρα υψώνεται το μέγαρο της Τράπεζας Συναλλαγών
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως.
Και τα παιδάκια δεν μπορούνε πια να παίζουνε από
τα τόσα τροχοφόρα που περνούνε.
Άλλωστε τα παιδιά μεγάλωσαν, ο καιρός εκείνος πέρασε που ξέρατε
Τώρα πια δε γελούν, δεν ψιθυρίζουν μυστικά, δεν εμπιστεύονται,
Όσα επιζήσαν, εννοείται, γιατί ήρθανε βαριές αρρώστιες από τότε
Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμένοι στρατιώτες,
Θυμούνται τα λόγια του πατέρα: εσύ θα γνωρίσεις καλύτερες μέρες
Δεν έχει σημασία τελικά αν δεν τις γνώρισαν, λένε το μάθημα
οι ίδιοι στα παιδιά τους
Ελπίζοντας πάντοτε πως κάποτε θα σταματήσει η αλυσίδα
Ίσως στα παιδιά των παιδιών τους ή στα παιδιά των παιδιών
των παιδιών τους.
Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
η Τράπεζα Συναλλαγών
– εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται–
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
– εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν–
Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
τις ωραίες εκκλησιές

Η Ελλάς των Ελλήνων.

Μ. Αναγνωστάκη, «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»

- (α) Σε ποια δύσκολη εποχή του ελληνισμού παραπέμπει ο ποιητής και πώς την παρουσιάζει ;
(μονάδες 4)
- (β) Να δώσετε δυο παραδείγματα στα οποία φαίνεται η σατιρική και σαρκαστική διάθεση του ποιητή.
(μονάδες 2)

5. *Τι ν' απόγινε άραγε
εκείνος ο θορυβοποιός
της νύχτας
Καβάλα στο μηχανικό του ζώο
να κραδαίνει την άσφαλτο
Χωρίς φρένο
Να παίζει ώρα ύπνου
με τις φρένες μας
εδώ μέσα
στο σακατεμένο κρανίο*
- Προχτές το μεσονύχτι
που κοιτάζα απ' το παράθυρό μου
το νέο φεγγάρι
άκουσα θόρυβο παράξενο
να 'ρχεται από ψηλά
και μου φάνηκε πως τον είδα
ένas άγγελος πάνω στη μοτοσικλέτα
να διασχίζει τους δρόμους τ' ουρανού
κι απ' το σπασμένο καθρεφτάκι του
να με κοιτάζει περίλυπος*

Μ. Κέντρου-Αγαθοπούλου, «Ο μοτοσικλετιστής» (απόσπασμα)

Πώς απεικονίζεται και πώς αντιμετωπίζεται η μορφή του μοτοσικλετιστή στην πρώτη και στη δεύτερη στροφή; Ποια λεκτικά και εκφραστικά μέσα αξιοποιεί η ποιήτρια για τις απεικονίσεις αυτές;

(μονάδες 3)

6. *Η Φραγκογιαννού έτρεξεν, έκαμε τον σταυρόν της, κ' επάτησεν επάνω
εις το πέραμα της άμμου. Η άμμος ήτον ολισθηρά. Το κύμα ανήρχετο,
εφούσκωνε. Η γυνή δεν ωπισθοδρόμησε. Δεν είχεν άλλην σανίδα
σωτηρίας. Ούτε αυτήν, την παρούσαν, μάλιστα δεν είχε.*

*Το κύμα ανέβαινεν, ανέβαινε. Η Φραγκογιαννού επάτει. Η άμμος
ενέδιδε. Οι πόδες της εγλιστρούσαν.*

*Ο βράχος του Αγίου Σώζοντος απείχε περί τας δώδεκα οργυιάς από
την ακτήν. Ο λαιμός της άμμου, το πέραμα, θα ήτο πλέον ή πενήτηκοντα
βημάτων το μήκος.*

*Το κύμα την έφθασεν έως το γόνυ, είτα ως την μέσην. Η άμμος
εγλιστρούσε. Εγίνετο βάλτος, λάκκος. Το κύμα ανήλθεν έως το
στέρνον της.*

*Οι δύο άνδρες, οίτινες την εκυνήγουν, έρριψαν μίαν τουφεκιάν διά να
την πτοήσουν. Είτα ηκούσθησαν αι φωναί των, φωναί αλαλαγμού και
βεβαίας νίκης.*

Η Φραγκογιαννού απείχεν ακόμη ως δέκα βήματα από τον Άι-Σώστην.

Δεν είχε πλέον έδαφος να πατήση· εγρονάτισεν. Εις το στόμα της εισήρχετο το αλμυρόν και πικρόν ύδωρ.

Τα κύματα εφούσκωναν αγρίως, ως να είχαν πάθος. Εκάλυψαν τους μυκτήρας και τα ὠτα της. Την στιγμήν εκείνην το βλέμμα της Φραγκογιαννούς αντίκρυσσε το Μποστάνι, την έρημον βορειοδυτικήν ακτήν, όπου της είχαν δώσει ως προίκα ένα αγρόν, όταν νεάνιδα την υπάνδρευσαν και την εκουκούλωσαν, και την έκαμαν νύφην οι γονεῖς της.

-Ω! να το προικιό μου! είπε.

Αυταί υπήρξαν αι τελευταίαι λέξεις της. Η γραία Χαδούλα εύρε τον θάνατον εις το πέραμα του Αγίου Σώστη, εις τον λαιμόν τον ενώνοντα τον βράχον του ερημητηρίου με την ξηράν, εις το ήμισυ του δρόμου, μεταξύ της θείας και της ανθρωπίνης δικαιοσύνης.

Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, *Η Φόνισσα* (απόσπασμα)

- (α) Πώς αντιμετωπίζει ο αφηγητής τη Φραγκογιαννού στο απόσπασμα; Φαίνονται οποιαδήποτε στοιχεία συμπάθειας ή καταδίκης της ηρωίδας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας μέσα από το απόσπασμα.

(μονάδες 3)

- (β) «Η Φραγκογιαννού κατά κανένα τρόπο δεν αποτελεί την περίπτωση άθεου ατόμου. Αντίθετα είναι η περίπτωση μιας μεγάλης αμαρτωλής που, αν και επαναστατεί κατά του Θεού, ουδέποτε αρνείται την ύπαρξή του». (Ιωακείμ-Κίμων Κολυβάς)

Να υποστηρίξετε την πιο πάνω θέση με τέσσερα παραδείγματα απ' όλο το έργο.

(μονάδες 2)

----- ΤΕΛΟΣ -----